

A Hintalovon Alapítvány észrevételei a digitális oktatáshoz kapcsolódó egyes számonkérési és beszámolási módokról, valamint a NAIH/2020/2888/ adatvédelmi [állásfoglalásáról](#)

Üdvözljük a NAIH állásfoglalását a digitális oktatás vonatkozásában, amely hangsúlyozza, hogy a köznevelési intézmény csak akkor kérhet videófelvételt egy diákról, ha ez a közfeladat ellátása (köznevelés) érdekében feltétlenül szükséges.

Tekintettel arra, hogy a jelen járványügyi helyzetre – váratlanságából adódóan – az iskolák, a szülők és a diákok sem voltak előzetesen felkészülve/felkészítve, így az online oktatás bevezetésének technikai és módszertani feltételei is hiányoznak, továbbá figyelemmel a videófelvetelek készítésével és megosztásával kapcsolatos adatvédelmi és ahhoz kapcsolódó személyiségi jogi és gyermekjogi aggályokra, kifejezetten **nem javasoljuk, hogy megteremtsék azt a jogszabályi környezetet, amiben lehetőség nyílik ennek az eszköznek a használatára az online oktatásban.**

Javasoljuk az online oktatás során az olyan alacsony küszöbű technikai felkészültséget igénylő megoldások alkalmazását, amelyek adatvédelmi és gyermekjogi szempontból is biztonságosak, a diákok és a tanárok döntő többsége számára hozzáférhetőek/elérhetőek és rugalmasan használhatóak.

1. A személyes találkozást nem igénylő, offline oktatási eszközök

Az Oktatási Hivatal által 2020. március 20-án kiadott, a tanulási folyamat nyomon követéséről és az értékeléséről szóló [állásfoglalásban](#) szerepel számos ilyen jó megoldás, pl.: az időben késleltetett távoli beszámoltatást segíthetik a fórumok, a megosztott dokumentumok, táblázatok, az online kérdőívek, a különféle tesztek; az élő (valós idejű) beszámoltatás megvalósítható telefonon vagy valós idejű internetes beszélgetéssel videó bekapcsolása nélkül (pl. Google Hangouts-on).

Az online oktatást bevezető **1102/2020. (III. 14.) Korm. határozat¹ 1. pontja is** hangsúlyozza, hogy „a tananyag kijelölése, a tanulási folyamat ellenőrzése és támogatása a pedagógusok és a tanulók online **vagy más, személyes találkozást nem igénylő** kapcsolatában történhet.” Az idézett jogszabályi rendelkezés is hangsúlyozza, hogy a tanulási folyamat ellenőrzése és támogatása nem feltétlenül kell, hogy online formában (pl. videóbeszélgetés

---

¹ A koronavírus miatt a köznevelési és szakképzési intézményekben új munkarend bevezetéséről szóló 1102/2020. (III. 14.) Korm. határozat

vagy videófelvétel küldése formájában) történjen. A tanuló offline formában is számot adhat tudásáról pl. egy otthon teljesíthető feladat formájában, amit később e-mailben elküldhet a tanár számára.

2. A tananyag nem cél, hanem eszköz

Ahogy a Nemzeti Pedagógus Kar [ajánlása](#) is hangsúlyozza, a távoktatás idején nem a számonkérésen van az elsődleges hangsúly („a tananyag nem cél, hanem eszköz”), alátámasztva ezzel azt a gondolatmenetet, hogy pl. videó készítése tornagyakorlatokról nem szükséges része a digitális oktatásnak.

3. A videófelvétel és videochat körüli gyermekjogi és gyermekvédelmi aggályok

További érv szól amellett, hogy miért nem javasolt a *diákról* videófelvételt kérni, illetve miért szükséges mellőzni a videochatet: a videófelvétel továbbításban rejlő potenciális gyermekjogi veszélyek ugyanis jelentősek. A cyberbullying vagy internetes zaklatás során a gyermek sorozatosan és hosszabb ideig fennálló szándékos sérelem okozás áldozatává válik az interneten, ennek célja lehet a gyerek megalázása, fenyegetése, nevetségessé tétele, kiközösítése, lejáratása, negatív színben történő feltüntetése.

Ehhez kapcsolódóan szükséges megjegyezni, hogy az Amerikai Egyesült Államokban, ahol a koronavírus kirobbanása előtt is volt előzménye és hagyománya az online oktatásnak, a gyermekekkel és a tanárokkal szemben potenciálisan elkövethető visszaélések elkerülése érdekében a tankerületek olyan ajánlásokat fogalmaznak meg, miszerint kerülni kell az ún. „one on one” beszélgetéseket, videóbeszélgetéseket a gyerekekkel, szabály, hogy mindig 2 felnőtt (1 szülő és 1 tanár, vagy 2 tanár) legyen jelen ezeknél a beszélgetéseknél. Ez a garanciális követelmény összhangban van az offline oktatásban is irányadó alapelvvel: ma már Magyarországon is több iskola gyermekvédelmi irányelv-szabályzata tartalmaz olyan passzust, ami az esetleges visszaélések elkerülése érdekében megtiltja, hogy egy tanár négy szemközt, harmadik személy kontrollja nélkül érintkezessen egy diákkal. Ugyanakkor ezeknek a gyermeket és tanárokat egyaránt védő garanciáknak a jelenlegi túlterhelt oktatási rendszerben történő megvalósítása nagy valószínűséggel nem lehetséges, ami további érv a videó kapcsolat mellőzése mellett.

4. Az infotechnikai eszközök és az internetkapcsolat korlátozott hozzáférhetősége a gyermekek körében

Az infotechnikai/gyakorlati megfontolások is amellett szólnak, hogy a lehető legegyszerűbb és legszélesebb körben hozzáférhető online és offline oktatási módszerek és eszközök használata javasolt. Ismeretes ugyanis a diákok és a tanárok körében is a [technikai eszközök szűkösége](#) (például ha egy családban 2 iskoláskorú gyermek és 2 szülő van, akkor az online tanulás és dolgozás biztosításához egyidejűleg 4 infotechnikai eszközre lenne szükség.)

Sok családban hiányzik vagy nem megfelelő erősségű az internetkapcsolat. Jogsegély szolgálatunkhoz is érkezett be olyan eset, ahol az idősebb gyerekeknek kell vigyázniuk a kisebbik testvérre a nap egy részében, hogy a szülei tudjanak otthonról dolgozni, ilyen esetekben sem célszerű egy megadott időpontra korlátozni a gyermek tanulási idejét.

5. A gyermekekről készült videófelvétellel és videochattal kapcsolatos adatvédelmi megfontolások

Nem utolsó sorban pedig ne feledkezzünk meg a videóchat vagy a gyerekről készült videó továbbításából fakadó adatvédelmi megfontolásokról sem. A GDPR egyik sarokpontja, célzott újítása a gyermekek kiemelt védelmének biztosítása. A GDPR (38) preambulumbekzdése kiemeli, hogy a gyermekeknek koruknál fogva szükségük van a fokozott védelemre, hiszen tájékozatlanabbak és kiszolgáltatottabbak a felnőtteknél, és kevésbé képesek az adatkezelési folyamatokat, valamint a kapcsolódó kockázatokat, veszélyeket felmérni, illetve ezeket elkerülni. A többletvédelem igénye az adatkezelés során különböző szinteken fogalmazódik meg. Ide tartozik az adatvédelmi elvek szigorúbb betartatása, különös tekintettel a célhoz kötöttségre és a tisztességes eljárásra, valamint az esetleges egyéb etikai kritériumok számonkérésére. Az adatkezelés jogalapjainak mérlegelése során kiemelt figyelmet kell fordítani a kockázatalapú megközelítés érvényre juttatására.²

A NAIH állásfoglalással összhangban kiemelten fontosnak tartjuk, hogy a köznevelési intézmények, mint adatkezelők a GDPR általános szabályai alapján tervezzék meg a diákok személyes adataival összefüggő adatkezeléseket, összhangban a GDPR rendelet 5. cikkében foglalt adatkezelési alapelvekkel. Ebben a tekintetben hangsúlyozandó, hogy a személyes adat kizárólag egyértelműen meghatározott, jogszerű célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében és célhoz kötötten kezelhető.

Az adattakarékosság alapelvével összhangban a személyes adatok az adatkezelés céljai szempontjából megfelelőek és relevánsak kell, hogy legyenek, és a szükségesre kell korlátozódniuk. További követelmény a szükségesség elvének való megfelelés: csak az adott adatkezelési célhoz elengedhetetlenül szükséges személyes adatok köre kezelhető és csak az elengedhetetlenül szükséges ideig.

Ezzel összefüggésben álláspontunk szerint a torna- vagy énekgyakorlatról történő videófelvétel küldése az adatkezelési célnak, nevezetesen a közfeladat ellátásának (köznevelés) **nem szükségszerű és elengedhetetlen eszköze, továbbá a kockázatalapú megközelítésben több potenciális veszélyforrást rejt magában (cyberbullying, hate speech, személyes adatokkal történő visszaélés), mint amennyi előnnyel járna, ezért alkalmazásának mellőzését javasoljuk.**

---

² Magyarázat a GDPR-ról. Szerkesztette: Péterfalvi Attila, Révész Balázs, Buzás Péter, Wolters Kluwer, 2018

Továbbá nem elvárható, hogy a diák több személyes adatot osszon meg magával kapcsolatban online, mint amennyit alapesetben, a normál iskolai életben. Itt arra gondolunk, hogy egy videóbeszélgetés, melynek során a többi diák illetve a tanár is láthatja a diák védett otthoni magánszférájának valamennyi részletét (ezek mind szenzitív személyes adatok), messze túlmutat azon a személyes adatmennyiségen, amit a diák saját elhatározásból az iskolába járás során megoszt diáktársaival, tanáraival. **Ez a körülmény is afelé mutat, hogy a videós élő kapcsolat esetében a szükségsszerűség követelménye erősen megkérdőjelezhető.**

Ugyanezen érvek mentén **a kép és videókapcsolat alapú alkalmazások** (pl. Zoom, Google Hangouts stb.) **használatát a digitális oktatásban is csak abban az esetben támogatjuk, ha a tanuló erre nem kötelezhető, tehát pl. választhatja azt a megoldást, hogy ő csak hang alapú kapcsolatban vesz részt a beszélgetésben és e döntése miatt ne érhesse hátrány.** Megjegyzendő, hogy a gyakorlatban sok esetben az oktatási intézmények nem differenciáltak életkor szerint a digitális oktatáshoz ajánlott és használt online platformok között, így a regisztrációs korhatárra vonatkozó előírások megsértésével használja sok 13 éven aluli diák a Messengert, és 16 éven aluliak önállóan a Google Hangouts-ot vagy a Zoom-ot. Fontosnak érezzük, hogy a realitást figyelembe véve szülessenek meg az ajánlások, és fontosnak érezzük hangsúlyozni, hogy a gyermekjogi, gyermekvédelmi érvek elsődlegessége minden ilyen kérdésben nemzetközi szerződésben vállalt kötelezettsége Magyarországnak.³ Abban az esetben, ha mégis sor kerül a diákok (törvényes képviselőik) beleegyezésén alapuló kép és videó beszélgetésekre, akkor azokat ne rögzítsék, inkább élő videós kapcsolat alkalmazása javasolt, ami a GDPR rendelet szerint nem minősül adatkezelésnek, tekintettel arra, hogy nincs adatrögzítés és adattárolás.⁴ Ezekben az esetekben javasoljuk továbbá, hogy alkalmazzák azt a – sok alkalmazásban fellelhető – funkciót, ami lehetővé teszi, hogy a gyermek otthoni háttéréne ne látszódjon.

További fontos és a gyermekek esetében kiemelten hangsúlyos adatvédelmi alapelv a személyes adatok kezelésével kapcsolatos (előzetes) tájékoztatáshoz való jog, ami a GDPR 58. preambulum bekezdésének megfelelően differenciáltan, a gyermek életkorának megfelelően kell(ene), hogy történjen. A jogsegélyvonalunkra beérkezett esetek is megerősítik azt az aggasztó ténytet, hogy elenyésző azoknak az oktatási intézményeknek a száma, akik előzetesen, írásban és szóban is gyerekenyelvű tájékoztatást adtak a diákjaiknak a vonatkozó adatvédelmi előírásokról és az iskolai adatvédelmi szabályzatról.

---

³ 1991. évi LXIV. tv. az ENSZ Gyermekjogi egyezményéről, 3. cikk, a "gyermek mindenképpen felett álló érdekének" alapelve.

⁴ Megemlítendő, hogy bizonyos országokban, ahol már Magyarországnál korábban bevezetésre került a digitális tanrend, a személyes adatokkal való visszaélések miatt sok helyen a hang alapú kommunikációra korlátozták ezeket az online valósídejű tanár-diák találkozásokat.

Végezetül, de nem utolsó sorban fontos alapelv az elszámoltathatóság: az adatkezelő felelős a GDPR 5. cikk (1) bekezdésének való megfelelésért, továbbá képesnek kell lennie e megfelelés igazolására. Ennek az alapelvnek – tapasztalataink szerint – jelenleg a köznevelési intézmények jelentős része eszköz-, forrás- és kapacitáshiány, valamint adatvédelmi szakértelemmel rendelkező személyek hiányában korlátozottan tud megfelelni. Ezért különösen fontosnak tartjuk, hogy **a szülőket, tanárokat és a diákokat is tájékoztassák** arról a lehetőségről, hogy a digitális oktatás ideje alatt is **panasszal** fordulhatnak a **tankerületi központok által kijelölt adatvédelmi tisztviselőkhöz**, amennyiben személyes adataik kezelése során aggályokat tapasztalnak. Fontos adatkezelői feladat a szülők, pedagógusok és nevelők megfelelő megszólítása, tájékoztatása és tudatosságának növelése annak érdekében, hogy számukra is egyértelmű legyen, az adott adatkezelés érinti, érintheti-e gyermekeiket, és amennyiben igen, milyen fontos tudni- és tennivalókat kell ismerniük és megtenniük azért, hogy gyermekeik magánéletét minél jobban óvják-védjék.⁵

Tekintettel arra, hogy a jelek szerint a koronavírus miatt elrendelt digitális oktatás várhatóan több hónapon át elhúzódik, a gyermekek, a szülők és a tanárok közös érdeke, hogy a gyermekek személyes adatainak a köznevelés keretében történő online kezelése megfelelő garanciákkal legyen körülbástyázva és megfeleljen a GDPR rendeletben foglaltaknak.

Ezért mielőbb javasoljuk egy olyan adatvédelmi útmutató elkészítését, amely segíti az érintetteket a digitális oktatás során felmerülő adatvédelmi aggályok vonatkozásában és közös alapelveket fektet le valamennyi köznevelési intézmény számára, azonos követelményeket támasztva számukra. Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy a digitális oktatás keretén belül történő személyes adatkezeléssel kapcsolatos jogszabályalkotás ne tegye lehetővé a videós, képi rögzítéses beszámolókat. A Hintalovon alapítvány álláspontja szerint a jelenlegi jogszabályi környezetben megfelelően biztosítható a közfeladat ellátása, ugyanakkor elengedhetetlen az adatvédelmi útmutató elkészítése annak érdekében, hogy a meglévő gyermekjogi, gyermekvédelmi és adatvédelmi szabályok minden érintett számára ismertté és kikényszeríthetővé váljanak. Ennek elkészítéséhez szívesen működünk együtt az illetékes szaktárcával és bocsátjuk rendelkezésre eddigi tapasztalatainkat és a gyermekjogi megközelítést, amely a Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány alapelve.

Budapest, 2020. április 9.

Üdvözlettel,

---

⁵ Magyarázat a GDPR-ról. Szerkesztette: Péterfalvi Attila, Révész Balázs, Buzás Péter, Wolters Kluwer, 2018

Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány
Pro Bono Gyermekjogi Központ